

**ZESPÓŁ LABORATORIÓW TELEMATYKI TRANSPORTU
ZAKŁAD TELEKOMUNIKACJI TRANSPORTU**

**WYDZIAŁ TRANSPORTU
POLITECHNIKI WARSZAWSKIEJ**

**LABORATORIUM EKSPLOATACJI SYSTEMÓW
TELEKOMUNIKACYJNYCH**

**OPTIMALIZACJA PROCESU EKSPLOATACJI
ELEKTRONICZNEGO SYSTEMU BEZPIECZEŃSTWA Z
UWZGLĘDNIENIEM PRZEGLĄDÓW OKRESOWYCH**

Warszawa 2007

A. Cel ćwiczenia

Celem ćwiczenia jest zapoznanie się z wskaźnikami eksploatacyjnymi elektronicznych systemów bezpieczeństwa oraz wykorzystaniem ich do optymalizacji procesu eksploatacji z uwzględnieniem przeglądów okresowych.

B. Część teoretyczna

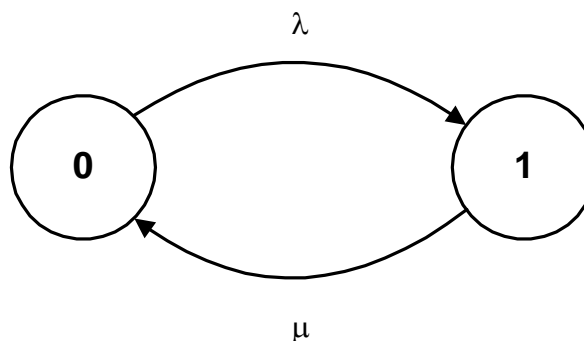
Przedstawiona w poprzednim ćwiczeniu laboratoryjnym metoda analizy struktur niezawodnościowych pozwala na wyznaczanie niezawodności poszczególnych systemów, w zależności od rodzaju struktury niezawodnościowej jaką zastosowano. Pomimo takiego podejścia przy projektowaniu i późniejszym użytkowaniu tego typu systemów, niezbędne jest także uwzględnienie wskaźnika gotowości, zgodnie ze wzorem :

$$K_g = \frac{T_m}{T_m + T_n} \quad (1)$$

gdzie: T_m - średni czas poprawnej pracy między uszkodzeniami,
 T_n - średni czas naprawy.

Z przedstawionych zależności wynika, że system może znajdować się w jednym z dwóch stanów (rys. 1):

- stan użytkowania (sprawności),
- stan naprawy.

Rys. 1. Graf przejść między stanem użytkowania (0) i naprawy (1)

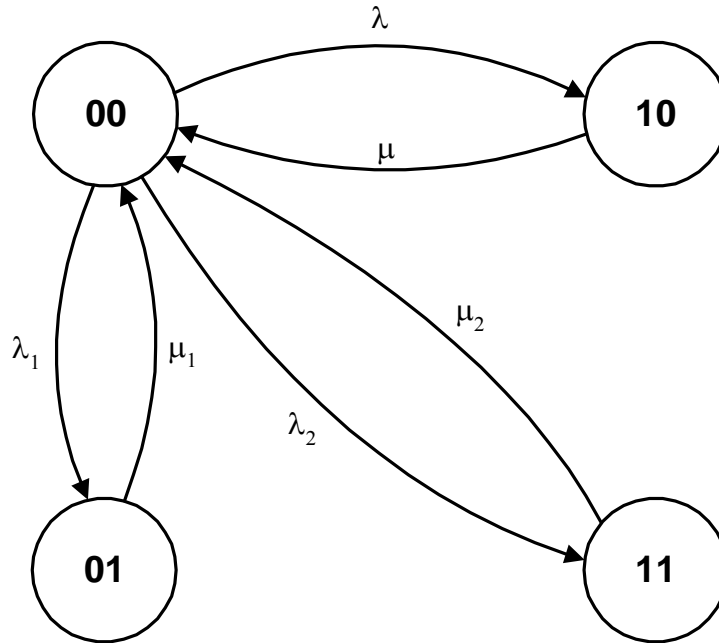
Oznaczenia na rys.:

λ - intensywność uszkodzeń,

μ - intensywność napraw.

Przedstawiony na rys. 1 graf przejść nie zawiera wszystkich możliwych i występujących w rzeczywistości stanów. Dlatego uzupełniono go o następujące dwa stany (rys. 2):

- stan 01 (podczas którego wykonuje się podstawowe czynności wymagane zakresem obsługi),
- stan 11 (podczas którego wykonuje się rozszerzony zakres czynności).

Rys. 2. Graf przejść między stanem użytkowania (00), naprawy(10), przeglądu I (01) i II rodzaju (11)

Oznaczenia na rys.:

λ - intensywność uszkodzeń,

μ - intensywność napraw,

λ_1 - intensywność przeglądów I rodzaju,

μ_1 - intensywność realizacji przeglądów I rodzaju,

λ_2 - intensywność przeglądów II rodzaju,

μ_2 - intensywność realizacji przeglądów II rodzaju.

Dla grafu przejść przedstawionego na rys. 2 można zapisać następujące równania:

$$\begin{aligned}
 -\lambda \cdot P_{00} + \mu \cdot P_{10} - \lambda_1 \cdot P_{00} + \mu_1 \cdot P_{01} - \lambda_2 \cdot P_{00} + \mu_2 \cdot P_{11} &= 0 \\
 \lambda \cdot P_{00} - \mu \cdot P_{10} &= 0 \\
 \lambda_1 \cdot P_{00} - \mu_1 \cdot P_{01} &= 0 \\
 \lambda_2 \cdot P_{00} - \mu_2 \cdot P_{11} &= 0
 \end{aligned} \tag{2}$$

Przekształcając otrzymujemy:

$$P_{10} = \frac{\lambda}{\mu} \cdot P_{00}$$

$$P_{01} = \frac{\lambda_1}{\mu_1} \cdot P_{00}$$

$$P_{11} = \frac{\lambda_2}{\mu_2} \cdot P_{00}$$

Oczywiście:

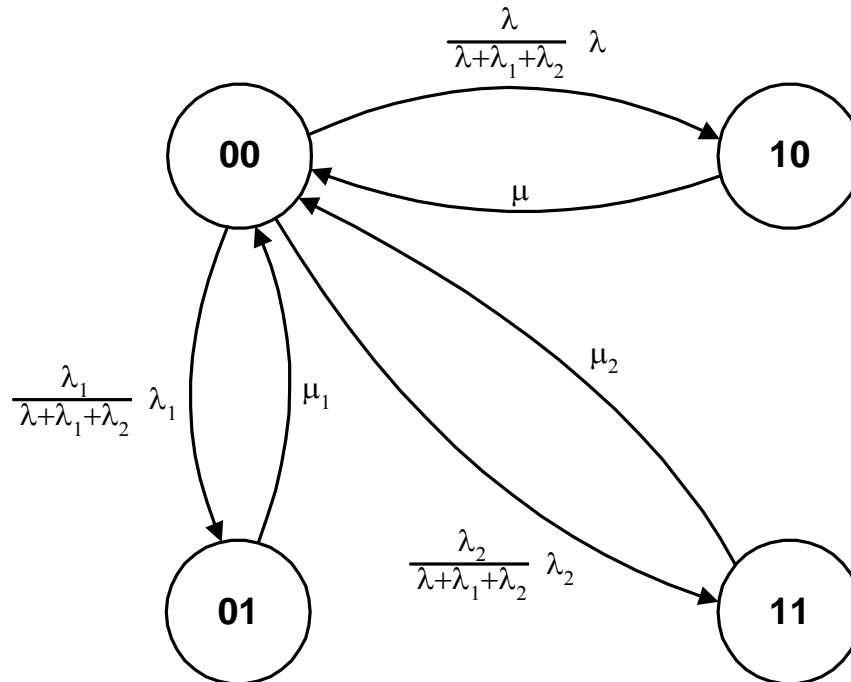
$$P_{00} + P_{10} + P_{01} + P_{11} = 1$$

Zatem:

$$P_{00} \cdot \left(1 + \frac{\lambda}{\mu} + \frac{\lambda_1}{\mu_1} + \frac{\lambda_2}{\mu_2}\right) = 1 \tag{3}$$

$$P_{00} = \frac{1}{\left(1 + \frac{\lambda}{\mu} + \frac{\lambda_1}{\mu_1} + \frac{\lambda_2}{\mu_2}\right)} = \frac{\mu \cdot \mu_1 \cdot \mu_2}{\mu \cdot \mu_1 \cdot \mu_2 + \lambda \cdot \mu_1 \cdot \mu_2 + \lambda_1 \cdot \mu \cdot \mu_2 + \lambda_2 \cdot \mu \cdot \mu_1} \quad (4)$$

Następnie wprowadzono współczynnik, który uzależni wartości intensywności λ , λ_1 i λ_2 od siebie (jeśli jedna z tych wartości będzie wzrastać, to pozostałe powinny maleć). Współczynnikiem tym będzie stosunek danej intensywności przejścia do sumy wszystkich intensywności naprawy, przeglądu I i II rodzaju. Graf przejść przedstawiony na rys. 2 będzie miał teraz następującą postać (rys. 3):

Rys. 3. Graf przejść między stanem użytkowania, naprawy, przeglądu I i II rodzaju (uwzględniono współczynnik korygujący)

Przeprowadzając rozważania tak jak poprzednio możemy zapisać:

$$\begin{aligned} & -\lambda \cdot \frac{\lambda}{\lambda + \lambda_1 + \lambda_2} \cdot P_{00} + \mu \cdot P_{10} - \lambda_1 \cdot \frac{\lambda_1}{\lambda + \lambda_1 + \lambda_2} \cdot P_{00} + \\ & + \mu_1 \cdot P_{01} - \lambda_2 \cdot \frac{\lambda_2}{\lambda + \lambda_1 + \lambda_2} \cdot P_{00} + \mu_2 \cdot P_{11} = 0 \\ & \lambda \cdot \frac{\lambda}{\lambda + \lambda_1 + \lambda_2} \cdot P_{00} - \mu \cdot P_{10} = 0 \\ & \lambda_1 \cdot \frac{\lambda_1}{\lambda + \lambda_1 + \lambda_2} \cdot P_{00} - \mu_1 \cdot P_{01} = 0 \\ & \lambda_2 \cdot \frac{\lambda_2}{\lambda + \lambda_1 + \lambda_2} \cdot P_{00} - \mu_2 \cdot P_{11} = 0 \end{aligned} \quad (5)$$

Przekształcając otrzymujemy:

$$P_{10} = \frac{\lambda}{\lambda + \lambda_1 + \lambda_2} \cdot \frac{\lambda}{\mu} \cdot P_{00}$$

$$P_{01} = \frac{\lambda_1}{\lambda + \lambda_1 + \lambda_2} \cdot \frac{\lambda_1}{\mu_1} \cdot P_{00}$$

$$P_{11} = \frac{\lambda_2}{\lambda + \lambda_1 + \lambda_2} \cdot \frac{\lambda_2}{\mu_2} \cdot P_{00}$$

Oczywiście:

$$P_{00} + P_{10} + P_{01} + P_{11} = 1$$

Zatem:

$$P_{00} \cdot \left(1 + \frac{\lambda}{\lambda + \lambda_1 + \lambda_2} \cdot \frac{\lambda}{\mu} + \frac{\lambda_1}{\lambda + \lambda_1 + \lambda_2} \cdot \frac{\lambda_1}{\mu_1} + \frac{\lambda_2}{\lambda + \lambda_1 + \lambda_2} \cdot \frac{\lambda_2}{\mu_2}\right) = 1 \quad (6)$$

$$P_{00} = \frac{1}{\left(1 + \frac{\lambda}{\lambda + \lambda_1 + \lambda_2} \cdot \frac{\lambda}{\mu} + \frac{\lambda_1}{\lambda + \lambda_1 + \lambda_2} \cdot \frac{\lambda_1}{\mu_1} + \frac{\lambda_2}{\lambda + \lambda_1 + \lambda_2} \cdot \frac{\lambda_2}{\mu_2}\right)} = \quad (7)$$

$$= \frac{(\lambda + \lambda_1 + \lambda_2) \cdot \mu \cdot \mu_1 \cdot \mu_2}{(\lambda + \lambda_1 + \lambda_2) \cdot \mu \cdot \mu_1 \cdot \mu_2 + \lambda^2 \cdot \mu_1 \cdot \mu_2 + \lambda_1^2 \cdot \mu \cdot \mu_2 + \lambda_2^2 \cdot \mu \cdot \mu_1}$$

Otrzymana zależność pozwala określić wpływ przyjętych do realizacji intensywności przeglądów I i II rodzaju na wskaźnik gotowości danego systemu (przy znanej intensywności uszkodzeń, intensywności napraw, intensywności realizacji przeglądów I i II rodzaju). Jeśli funkcja posiada maksimum, to wyznaczenie odpowiadającej mu wartości współrzędnych jakimi są intensywność przeglądów I i intensywność przeglądów II rodzaju jest wskazane, ponieważ umożliwi zwiększenie wskaźnika gotowości. Wartości te byłyby wtedy wartościami optymalnymi, zapewniającymi maksymalizację wskaźnika gotowości.

Sprawdźmy zatem czy funkcja posiada maksimum. Obliczmy pochodne funkcji:

$$\frac{dP_{00}}{d\lambda_1} \text{ i } \frac{dP_{00}}{d\lambda_2}$$

$$\frac{dP_{00}}{d\lambda_1} = \frac{\mu \cdot \mu_1 \cdot \mu_2 \cdot [(\lambda + \lambda_1 + \lambda_2) \cdot \mu \cdot \mu_1 \cdot \mu_2 + \lambda^2 \cdot \mu_1 \cdot \mu_2 + \lambda_1^2 \cdot \mu \cdot \mu_2 + \lambda_2^2 \cdot \mu \cdot \mu_1] - (\lambda + \lambda_1 + \lambda_2) \cdot \mu \cdot \mu_1 \cdot \mu_2 \cdot (\mu \cdot \mu_1 \cdot \mu_2 + 2 \cdot \lambda_1 \cdot \mu \cdot \mu_2)}{[(\lambda + \lambda_1 + \lambda_2) \cdot \mu \cdot \mu_1 \cdot \mu_2 + \lambda^2 \cdot \mu_1 \cdot \mu_2 + \lambda_1^2 \cdot \mu \cdot \mu_2 + \lambda_2^2 \cdot \mu \cdot \mu_1]^2}$$

(8)

$$\frac{dP_{00}}{d\lambda_2} = \frac{\mu \cdot \mu_1 \cdot \mu_2 \cdot [(\lambda + \lambda_1 + \lambda_2) \cdot \mu \cdot \mu_1 \cdot \mu_2 + \lambda^2 \cdot \mu_1 \cdot \mu_2 + \lambda_1^2 \cdot \mu \cdot \mu_2 + \lambda_2^2 \cdot \mu \cdot \mu_1] - (\lambda + \lambda_1 + \lambda_2) \cdot \mu \cdot \mu_1 \cdot \mu_2 \cdot (\mu \cdot \mu_1 \cdot \mu_2 + 2 \cdot \lambda_2 \cdot \mu \cdot \mu_1)}{[(\lambda + \lambda_1 + \lambda_2) \cdot \mu \cdot \mu_1 \cdot \mu_2 + \lambda^2 \cdot \mu_1 \cdot \mu_2 + \lambda_1^2 \cdot \mu \cdot \mu_2 + \lambda_2^2 \cdot \mu \cdot \mu_1]^2}$$
(9)

Warunkiem koniecznym, aby funkcja $P_{00}(\lambda_1, \lambda_2)$ miała ekstremum w punkcie $P_{00}(\lambda_{1optym}, \lambda_{2optym})$ jest, aby pierwsze pochodne cząstkowe funkcji w tym punkcie były równe zero, tj.:

$$\begin{cases} \frac{dP_{00}}{d\lambda_1}(\lambda_{1optym}, \lambda_{2optym}) = 0 \\ \frac{dP_{00}}{d\lambda_2}(\lambda_{1optym}, \lambda_{2optym}) = 0 \end{cases}$$
(10)

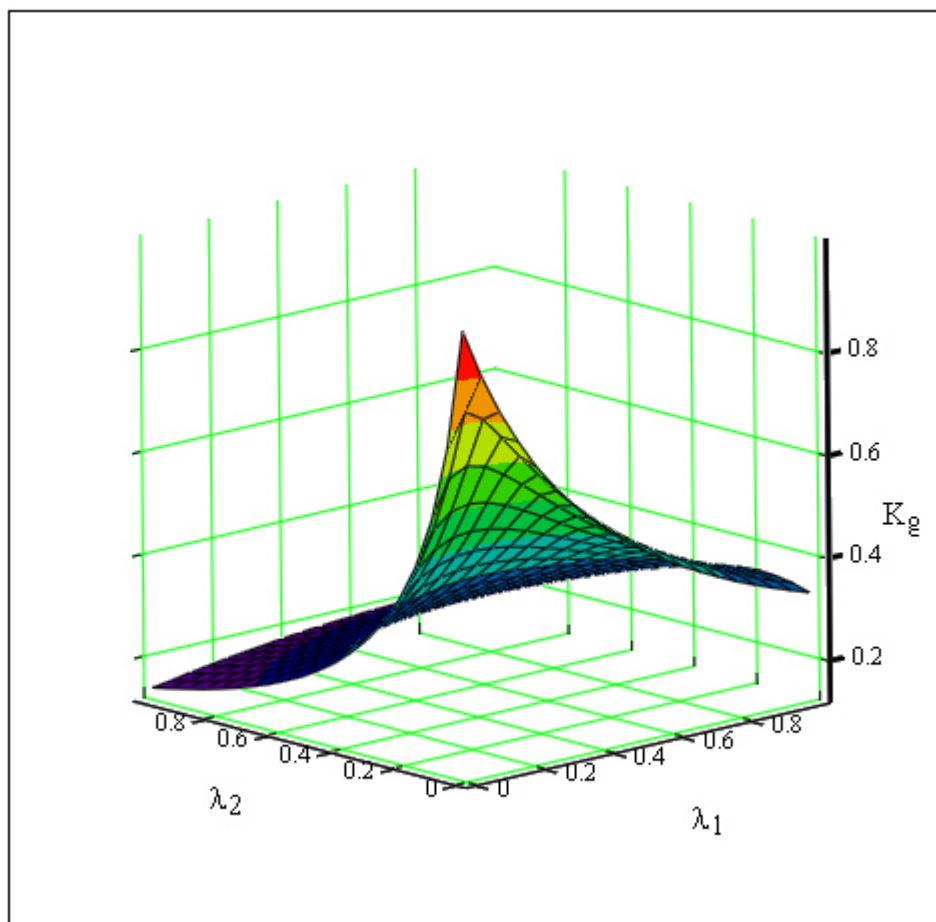
Wyznaczenie analityczne rozwiązania układu równań jest bardzo złożone. Dlatego też zastosowano wspomaganie komputerowe i wykorzystano program Mathcad 2001 Professional. Umożliwia on zobrazowanie graficzne funkcji $P_{00}(\lambda_1, \lambda_2)$. Pozwala to na przybliżone wyznaczenia wartości współrzędnych $(\lambda_{1optym}, \lambda_{2optym})$ odpowiadających maksimum. Zobrazowano to przykładem 1.

Przykład 1

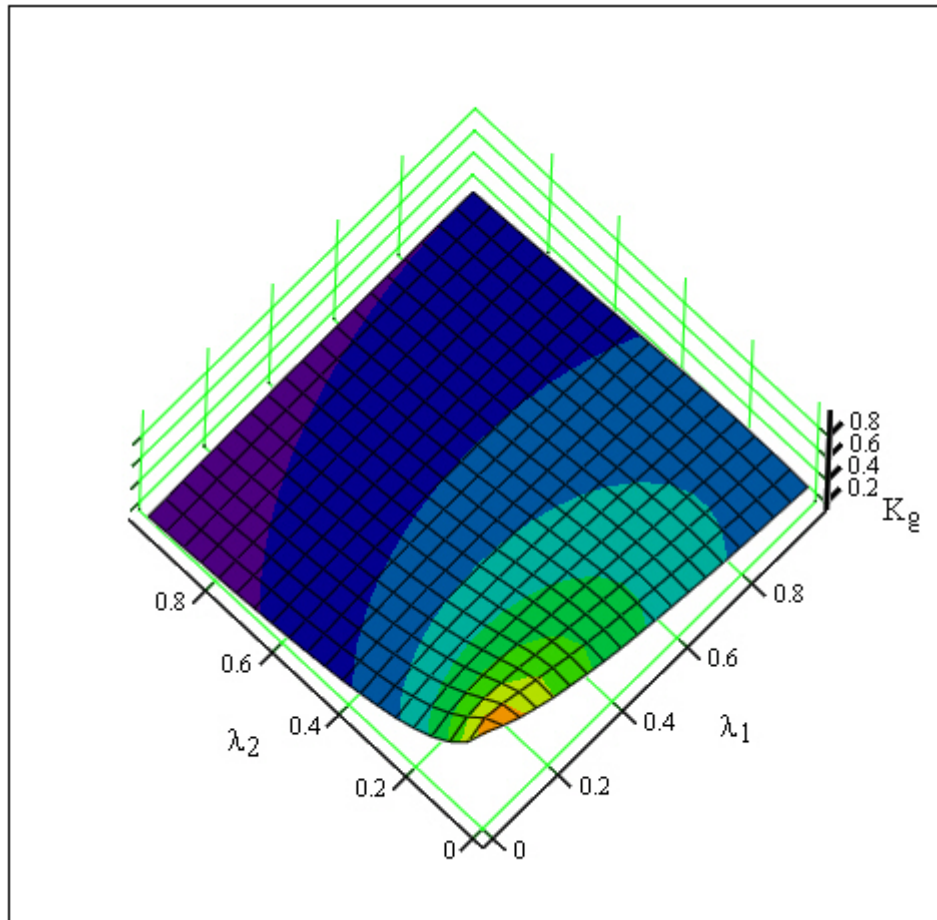
Przyjęto, że:

- intensywność uszkodzeń $\lambda = 1,2027 \cdot 10^{-5} \left[\frac{1}{h} \right]$ (odpowiada to systemowi, którego niezawodność wynosi 0,9),
- intensywność napraw $\mu = 0,0666 \left[\frac{1}{h} \right]$ (odpowiada to czasowi naprawy 15 [h]),
- intensywność realizacji przeglądów I rodzaju $\mu_1 = 0,5 \left[\frac{1}{h} \right]$ (odpowiada to czasowi przeglądu 2 [h]),
- intensywność realizacji przeglądów II rodzaju $\mu_2 = 0,1666 \left[\frac{1}{h} \right]$ (odpowiada to czasowi przeglądu 6 [h]).

Dla tak przyjętych założeń otrzymano wykres, który został przedstawiony na rys. 4 (widok od strony osi poziomych układu współrzędnych) i 5 (widok od „góry”).

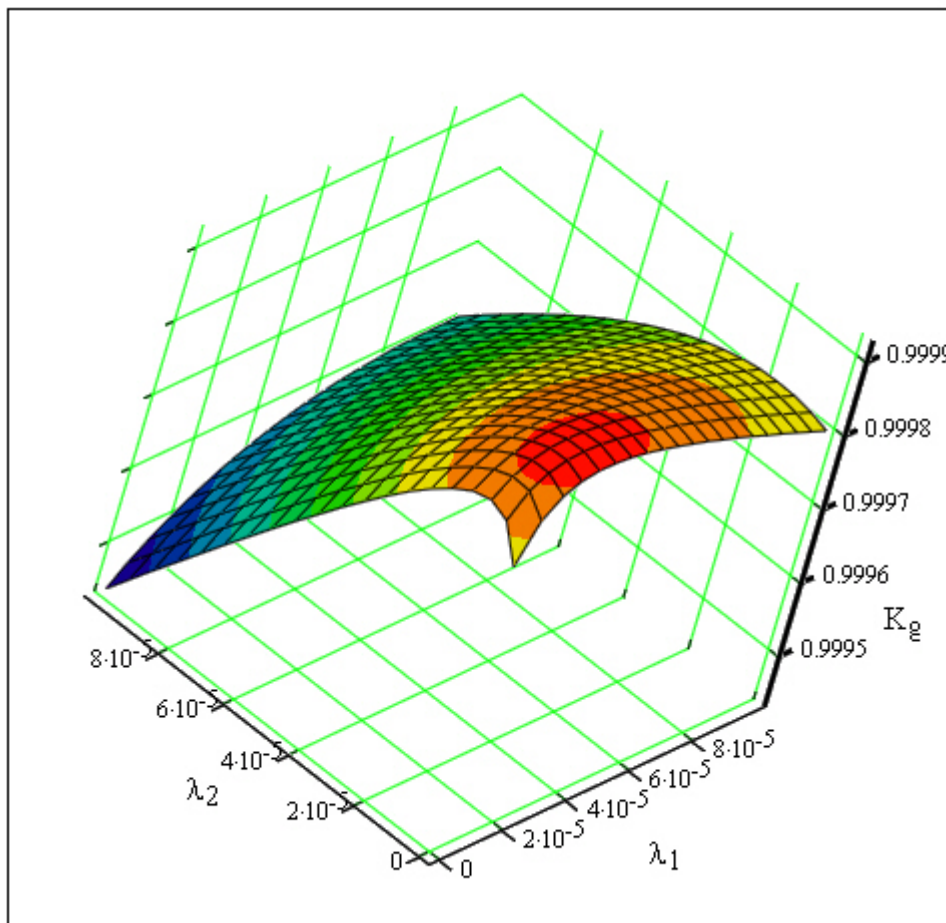
Rys. 4. Zależność wskaźnika gotowości K_g w funkcji intensywności przeglądów I rodzaju λ_1 i intensywności przeglądów II rodzaju λ_2

Rys. 5. Zależność wskaźnika gotowości K_g w funkcji intensywności przeglądów I rodzaju λ_1 i intensywności przeglądów II rodzaju λ_2 (widok z „góry”)

Analizując je można stwierdzić, że wartość wskaźnika gotowości K_g osiąga maksimum dla wartości intensywności przeglądu I i II rodzaju zawartych w przedziale $(0, 0.1)$. Aby precyzyjnie (graficznie) określić wartości poszukiwanych intensywności niezbędne jest zmniejszenie maksymalnych wartości na osiach poziomych układu współrzędnych. Po analizie przyjęto je jako wartość: 0,0001. Dla tych warunków otrzymano wykres przedstawiony na rys. 6.

Rys. 6. Zależność wskaźnika gotowości K_g w funkcji intensywności przeglądów I rodzaju λ_1 i intensywności przeglądów II rodzaju λ_2 (dla max. wartości poziomych układu współrzędnych $=0,0001$)

Wartości współrzędnych $(\lambda_{1optym}, \lambda_{2optym})$ odpowiadające maksimum są następujące:

$$\lambda_{1optym} = 2 \cdot 10^{-5} \left[\frac{1}{h} \right]$$

$$\lambda_{2optym} = 6 \cdot 10^{-6} \left[\frac{1}{h} \right]$$

Zostały one odczytane z rys. 6. Dla tych współrzędnych wartość wskaźnika gotowości jest maksymalna.

Przedstawiona metoda optymalizacji przeglądów I i II rodzaju umożliwia wyznaczenie optymalnych intensywności przeglądów, dla których wskaźnik gotowości K_g przyjmuje wartość maksymalną. W rzeczywistych warunkach pracy tych systemów przeglądy dokonywane są z różnymi intensywnościami, które nie są wartościami optymalnymi. Wynika to z konieczności poniesienia nakładów finansowych przez właściciela za dokonane przeglądy. Dlatego też rzeczywiste przeglądy tych systemów przeprowadzane są z intensywnościami mniejszymi niż optymalne. Zachodzi więc konieczność określenia zależności pomiędzy intensywnościami przeglądów i poniesionymi kosztami a wskaźnikiem gotowości.

Wprowadźmy współczynniki, które uzależnią wartości intensywności λ_1 i λ_2 od siebie. Niech:

k_1 – współczynnik przeglądu I rodzaju

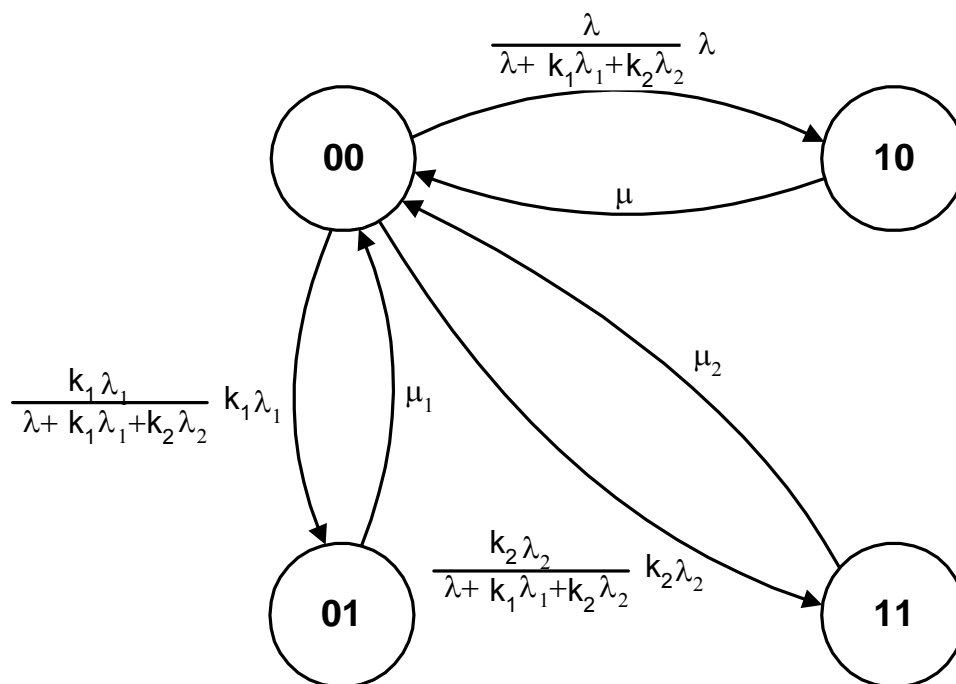
k_2 – współczynnik przeglądu II rodzaju

Oczywiście suma powyższych współczynników musi wynosić 1:

$$k_1 + k_2 = 1$$

(czyli nakłady finansowe będą zawsze takie same. Zmienia się tylko proporcja intensywności obu przeglądów). W przypadku, gdy któryś ze współczynników wzrośnie (czyli wzrośnie także odpowiadająca mu intensywność przeglądu), to drugi maleje (czyli zmniejszy się odpowiadająca mu intensywność przeglądu).

Graf przejść przedstawiony na rys. 3 będzie miał teraz następującą postać (rys. 7):

Rys. 7. Graf przejść między stanem użytkowania, naprawy, przeglądu I i II rodzaju uwzględniający współczynniki przeglądów (k_1 i k_2)

Przeprowadzając rozważania tak jak poprzednio możemy zapisać:

$$\begin{aligned}
 & -\lambda \cdot \frac{\lambda}{\lambda + k_1 \cdot \lambda_1 + k_2 \cdot \lambda_2} \cdot P_{00} + \mu \cdot P_{10} - k_1 \cdot \lambda_1 \cdot \frac{k_1 \cdot \lambda_1}{\lambda + k_1 \cdot \lambda_1 + k_2 \cdot \lambda_2} \cdot P_{00} + \\
 & + \mu_1 \cdot P_{01} - k_2 \cdot \lambda_2 \cdot \frac{k_2 \cdot \lambda_2}{\lambda + k_1 \cdot \lambda_1 + k_2 \cdot \lambda_2} \cdot P_{00} + \mu_2 \cdot P_{11} = 0 \\
 & \lambda \cdot \frac{\lambda}{\lambda + k_1 \cdot \lambda_1 + k_2 \cdot \lambda_2} \cdot P_{00} - \mu \cdot P_{10} = 0 \\
 & k_1 \cdot \lambda_1 \cdot \frac{k_1 \cdot \lambda_1}{\lambda + k_1 \cdot \lambda_1 + k_2 \cdot \lambda_2} \cdot P_{00} - \mu_1 \cdot P_{01} = 0 \\
 & k_2 \cdot \lambda_2 \cdot \frac{k_2 \cdot \lambda_2}{\lambda + k_1 \cdot \lambda_1 + k_2 \cdot \lambda_2} \cdot P_{00} - \mu_2 \cdot P_{11} = 0
 \end{aligned}
 \tag{11}$$

Przekształcając otrzymujemy:

$$P_{10} = \frac{\lambda}{\lambda + k_1 \cdot \lambda_1 + k_2 \cdot \lambda_2} \cdot \frac{\lambda}{\mu} \cdot P_{00}$$

$$P_{01} = \frac{k_1 \cdot \lambda_1}{\lambda + k_1 \cdot \lambda_1 + k_2 \cdot \lambda_2} \cdot \frac{k_1 \cdot \lambda_1}{\mu_1} \cdot P_{00}$$

$$P_{11} = \frac{k_2 \cdot \lambda_2}{\lambda + k_1 \cdot \lambda_1 + k_2 \cdot \lambda_2} \cdot \frac{k_2 \cdot \lambda_2}{\mu_2} \cdot P_{00}$$

Oczywiście:

$$P_{00} + P_{10} + P_{01} + P_{11} = 1$$

Zatem:

$$P_{00} \cdot \left(1 + \frac{\lambda}{\lambda + k_1 \cdot \lambda_1 + k_2 \cdot \lambda_2} \cdot \frac{\lambda}{\mu} + \frac{k_1 \cdot \lambda_1}{\lambda + k_1 \cdot \lambda_1 + k_2 \cdot \lambda_2} \cdot \frac{k_1 \cdot \lambda_1}{\mu_1} + \frac{k_2 \cdot \lambda_2}{\lambda + k_1 \cdot \lambda_1 + k_2 \cdot \lambda_2} \cdot \frac{k_2 \cdot \lambda_2}{\mu_2} \right) = 1 \quad (12)$$

$$P_{00} = \frac{1}{\left(1 + \frac{\lambda}{\lambda + k_1 \cdot \lambda_1 + k_2 \cdot \lambda_2} \cdot \frac{\lambda}{\mu} + \frac{k_1 \cdot \lambda_1}{\lambda + k_1 \cdot \lambda_1 + k_2 \cdot \lambda_2} \cdot \frac{k_1 \cdot \lambda_1}{\mu_1} + \frac{k_2 \cdot \lambda_2}{\lambda + k_1 \cdot \lambda_1 + k_2 \cdot \lambda_2} \cdot \frac{k_2 \cdot \lambda_2}{\mu_2} \right)} =$$

$$= \frac{(\lambda + k_1 \cdot \lambda_1 + k_2 \cdot \lambda_2) \cdot \mu \cdot \mu_1 \cdot \mu_2}{(\lambda + k_1 \cdot \lambda_1 + k_2 \cdot \lambda_2) \cdot \mu \cdot \mu_1 \cdot \mu_2 + \lambda^2 \cdot \mu_1 \cdot \mu_2 + (k_1 \cdot \lambda_1)^2 \cdot \mu \cdot \mu_2 + (k_2 \cdot \lambda_2)^2 \cdot \mu \cdot \mu_1} \quad (13)$$

Otrzymana zależność pozwala określić wpływ przyjętych do realizacji intensywności przeglądów I i II rodzaju z uwzględnieniem współczynników przeglądów (k_1 i k_2) na wskaźnik gotowości danego systemu (przy znanej intensywności uszkodzeń, intensywności realizacji przeglądów I i II rodzaju). W dalszych rozważaniach przyjmujemy, że znamy już wcześniej obliczone optymalne intensywności przeglądów I i II rodzaju:

$$\lambda_1 = \lambda_{1optym}$$

$$\lambda_2 = \lambda_{2optym}$$

Tak więc równanie (13) przyjmie następującą postać:

$$P_{00} = \frac{(\lambda + k_1 \cdot \lambda_{1optym} + k_2 \cdot \lambda_{2optym}) \cdot \mu \cdot \mu_1 \cdot \mu_2}{(\lambda + k_1 \cdot \lambda_{1optym} + k_2 \cdot \lambda_{2optym}) \cdot \mu \cdot \mu_1 \cdot \mu_2 + \lambda^2 \cdot \mu_1 \cdot \mu_2 + (k_1 \cdot \lambda_{1optym})^2 \cdot \mu \cdot \mu_2 + (k_2 \cdot \lambda_{2optym})^2 \cdot \mu \cdot \mu_1} \quad (14)$$

Wyznaczenie analityczne rozwiązania równania (14) jest bardzo złożone. Dlatego też zastosowano wspomaganie komputerowe i wykorzystano program Mathcad 2001 Professional. Umożliwia on zobrazowanie graficznie funkcji $P_{00}(k_1, k_2)$. Zobrazowano to przykładem 2.

Przykład 2

Przyjęto, że:

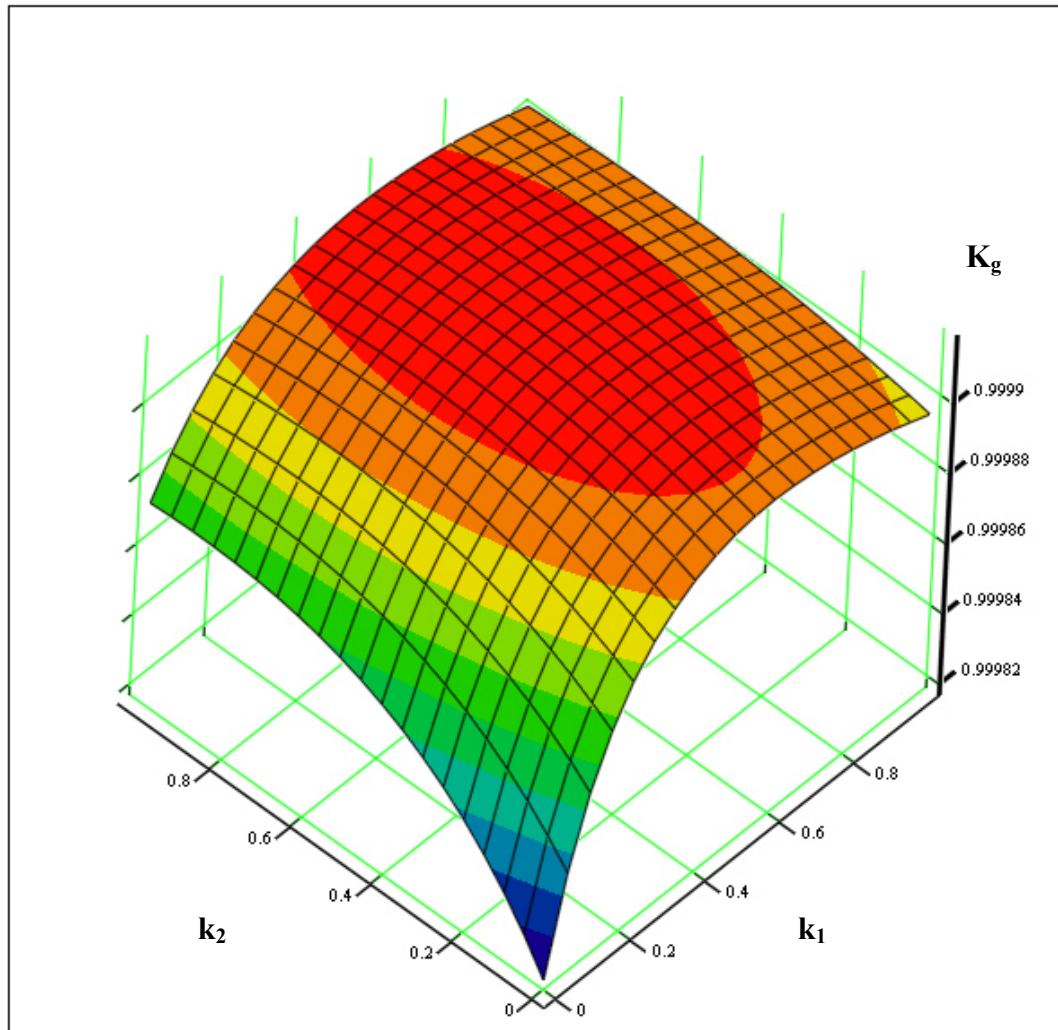
- intensywność uszkodzeń $\lambda = 1,2027 \cdot 10^{-5} \left[\frac{1}{h} \right]$ (odpowiada to systemowi, którego niezawodność wynosi 0,9),
- intensywność napraw $\mu = 0,0666 \left[\frac{1}{h} \right]$ (odpowiada to czasowi naprawy 15 [h]),
- intensywność realizacji przeglądów I rodzaju $\mu_1 = 0,5 \left[\frac{1}{h} \right]$ (odpowiada to czasowi przeglądu 2 [h]),
- intensywność realizacji przeglądów II rodzaju $\mu_2 = 0,1666 \left[\frac{1}{h} \right]$ (odpowiada to czasowi przeglądu 6 [h]),
- intensywność przeglądów I rodzaju $\lambda_{1_{optym}} = 2 \cdot 10^{-5} \left[\frac{1}{h} \right]$,
- intensywność przeglądów II rodzaju $\lambda_{2_{optym}} = 6 \cdot 10^{-6} \left[\frac{1}{h} \right]$.

Dla tak przyjętych założeń otrzymano wykres, który został przedstawiony na rys. 8. Korzystając z niego należy uwzględnić równanie:

$$k_1 + k_2 = 1$$

Tak więc obszar dalszych rozważań zawiera się w polu trójkąta ograniczonego wierzchołkami wyznaczonymi przez punkty o współrzędnych k_1 i k_2 :

- (0,0),
- (0,1),
- (1,0).

Rys. 8. Zależność wskaźnika gotowości K_g w funkcji współczynnika przeglądów I rodzaju k_1 i współczynnika przeglądów II rodzaju k_2

Analizując rys. 8 można stwierdzić, że:

- wartość wskaźnika gotowości K_g osiąga maksimum dla wartości intensywności przeglądów I i II rodzaju odpowiadającym wartościom optymalnym. Dla wartości mniejszych (czyli mniejszych nakładów finansowych) wskaźnik K_g maleje.
- istnieje nieliniowa zależność między współczynnikami k_1 i k_2 a wskaźnikiem gotowości. Dlatego też w przypadku mniejszych nakładów finansowych niż te dla których mamy optymalne wartości intensywności przeglądów I i II rodzaju, należy wyznaczyć nowe optymalne intensywności obu przeglądów dla których nastąpi maksymalizacja wskaźnika gotowości.

Wprowadźmy współczynnik C , który będzie określał nakłady finansowe przeznaczone na przeglądy I i II rodzaju. Przyjmijmy, że:

- $C = 2$ dla optymalnych intensywności przeglądów I i II rodzaju ($K_g = \max.$),
- $C = 0$ dla intensywności przeglądów I i II rodzaju = 0 (brak przeglądów).

Równanie (14) przyjmie następującą postać:

$$P_{00} = \frac{(\lambda + k_1 \cdot \lambda_{1optym} \cdot C + k_2 \cdot \lambda_{2optym} \cdot C) \cdot \mu \cdot \mu_1 \cdot \mu_2}{(\lambda + k_1 \cdot \lambda_{1optym} \cdot C + k_2 \cdot \lambda_{2optym} \cdot C) \cdot \mu \cdot \mu_1 \cdot \mu_2 + \lambda^2 \cdot \mu_1 \cdot \mu_2 + (k_1 \cdot \lambda_{1optym} \cdot C)^2 \cdot \mu \cdot \mu_2 + (k_2 \cdot \lambda_{2optym} \cdot C)^2 \cdot \mu \cdot \mu_1} \quad (15)$$

Dla $C = 2$ oraz $k_1 = k_2 = 0,5$ (czyli nakłady i intensywności obu przeglądów odpowiadające wartościom optymalnym dla których $K_g = \max.$) równanie 15 przyjmie następującą postać:

$$P_{00} = \frac{(\lambda + \lambda_{1optym} + \lambda_{2optym}) \cdot \mu \cdot \mu_1 \cdot \mu_2}{(\lambda + \lambda_{1optym} + \lambda_{2optym}) \cdot \mu \cdot \mu_1 \cdot \mu_2 + \lambda^2 \cdot \mu_1 \cdot \mu_2 + (\lambda_{1optym})^2 \cdot \mu \cdot \mu_2 + (\lambda_{2optym})^2 \cdot \mu \cdot \mu_1} \quad (16)$$

Równanie (16) jest równaniem (7) w którym intensywności przeglądów I i II rodzaju są intensywnościami optymalnymi, czyli zapewniającymi maksymalizację wskaźnika gotowości.

Dla $C = 0$ (czyli braku nakładów finansowych na przeglądy) równanie (15) przyjmie następującą postać:

$$\begin{aligned} P_{00} &= \frac{(\lambda + 0 + 0) \cdot \mu \cdot \mu_1 \cdot \mu_2}{(\lambda + 0 + 0) \cdot \mu \cdot \mu_1 \cdot \mu_2 + \lambda^2 \cdot \mu_1 \cdot \mu_2 + (0)^2 \cdot \mu \cdot \mu_2 + (0)^2 \cdot \mu \cdot \mu_1} = \\ &= \frac{\lambda \cdot \mu \cdot \mu_1 \cdot \mu_2}{\lambda \cdot \mu \cdot \mu_1 \cdot \mu_2 + \lambda^2 \cdot \mu_1 \cdot \mu_2} = \frac{\mu}{\mu + \lambda} \end{aligned} \quad (17)$$

Równanie (17) przedstawia zależność, gdzie brak jest dokonywania przeglądów. Takie rozwiązanie przedstawiono na rys. 1.

Zobrazowanie graficzne równania (15) w przestrzeni trójwymiarowej jest niemożliwe z uwagi na fakt występowania 3 zmiennych: k_1 , k_2 , C . Dlatego zastosowano zależność:

$$k_1 + k_2 = 1 \quad , \quad \text{więc:} \quad k_2 = 1 - k_1$$

Stosując powyższą zależność równanie (15) przyjmie następującą postać:

$$P_{00} = \frac{(\lambda + k_1 \cdot \lambda_{1optym} \cdot C + (1 - k_1) \cdot \lambda_{2optym} \cdot C) \cdot \mu \cdot \mu_1 \cdot \mu_2}{[\lambda + k_1 \cdot \lambda_{1optym} \cdot C + (1 - k_1) \cdot \lambda_{2optym} \cdot C] \cdot \mu \cdot \mu_1 \cdot \mu_2 + \lambda^2 \cdot \mu_1 \cdot \mu_2 + (k_1 \cdot \lambda_{1optym} \cdot C)^2 \cdot \mu \cdot \mu_2 + [(1 - k_1) \cdot \lambda_{2optym} \cdot C]^2 \cdot \mu \cdot \mu_1} \quad (18)$$

Stosując wspomaganie komputerowe i program Mathcad 2001 Professional zobrazowano graficznie funkcję $P_{00}(k_1, C)$. Przedstawia to przykład 3.

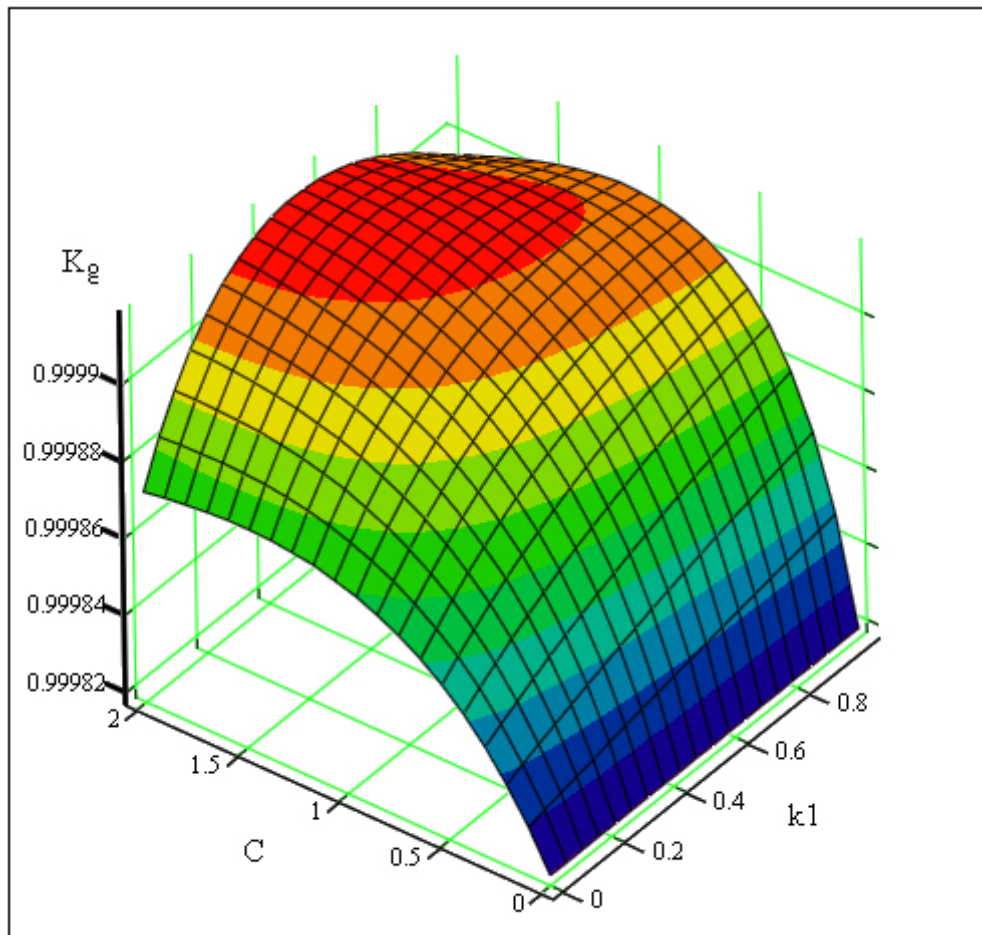
Przykład 3

Przyjęto, że:

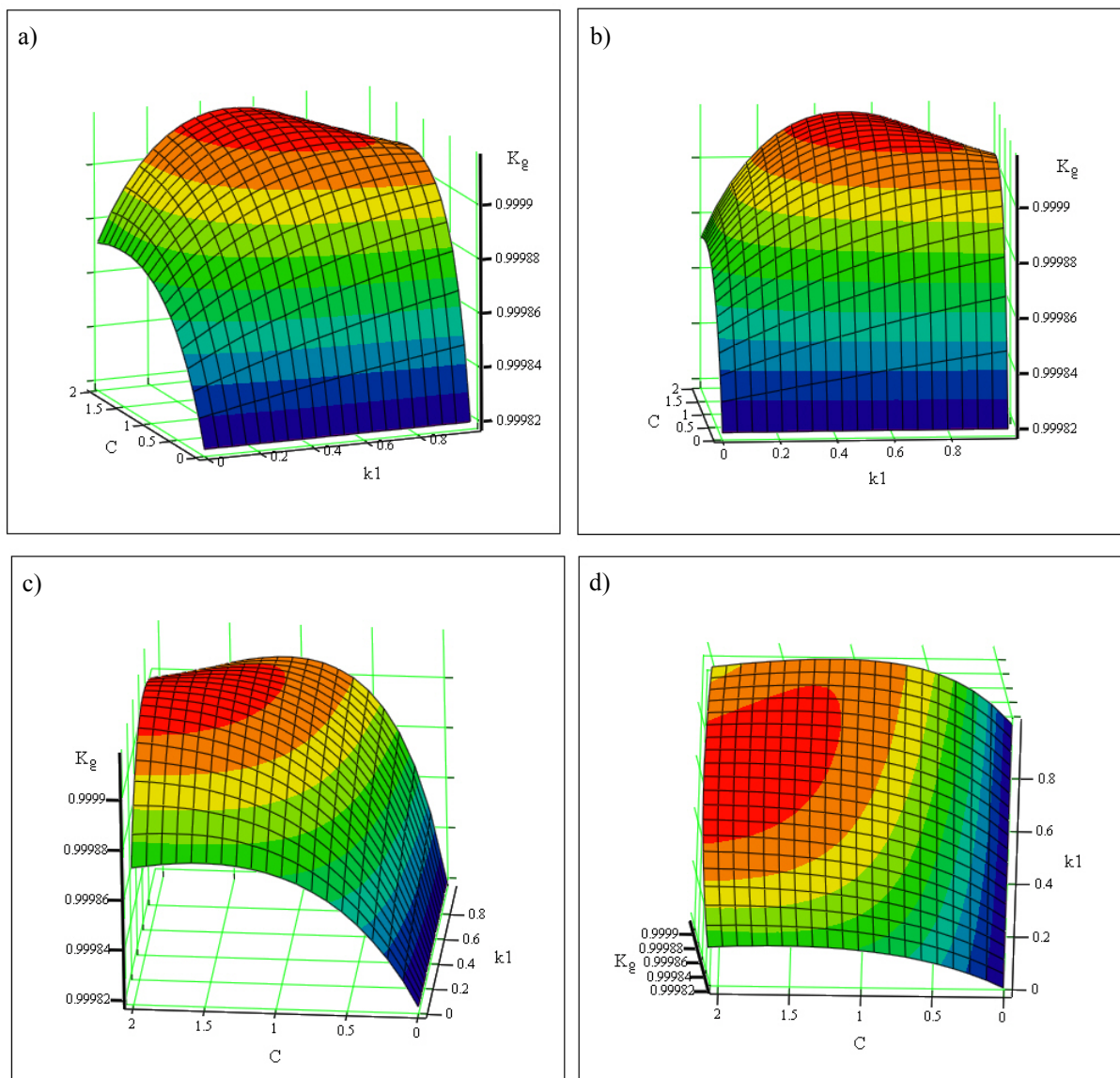
- intensywność uszkodzeń $\lambda = 1,2027 \cdot 10^{-5} \left[\frac{1}{h} \right]$ (odpowiada to systemowi, którego niezawodność wynosi 0,9),
- intensywność napraw $\mu = 0,0666 \left[\frac{1}{h} \right]$ (odpowiada to czasowi naprawy 15 [h]),

- intensywność realizacji przeglądów I rodzaju $\mu_1 = 0,5 \left[\frac{1}{h} \right]$ (odpowiada to czasowi przeglądu 2 [h]),
- intensywność realizacji przeglądów II rodzaju $\mu_2 = 0,1666 \left[\frac{1}{h} \right]$ (odpowiada to czasowi przeglądu 6 [h]),
- intensywność przeglądów I rodzaju $\lambda_{optym} = 2 \cdot 10^{-5} \left[\frac{1}{h} \right]$,
- intensywność przeglądów II rodzaju $\lambda_{2optym} = 6 \cdot 10^{-6} \left[\frac{1}{h} \right]$.

Dla tak przyjętych założeń otrzymano wykres, który został przedstawiony na rys. 9 i 10.

Rys. 9. Zależność wskaźnika gotowości K_g w funkcji współczynnika przeglądów I rodzaju k_1 i współczynnika nakładów finansowych C (widok ogólny)

Rys. 10. Zależność wskaźnika gotowości K_g w funkcji współczynnika przeglądów I rodzaju k_1 i współczynnika nakładów finansowych:

a, b - widok od osi k_1 ,
c, d - widok od osi C .

Analizując rys. 9 i 10 można stwierdzić, że:

- wartość wskaźnika gotowości K_g osiąga maksimum dla $C=2$ i $k_1=0,5$. Dla wartości mniejszych (czyli mniejszych nakładów finansowych) wskaźnik K_g maleje.
- istnieje nieliniowa zależność między współczynnikiem nakładów C i współczynnikiem przeglądu k_1 . Dlatego też w przypadku mniejszych nakładów finansowych niż te dla których mamy $K_g = \max.$, należy wyznaczyć nowe optymalne intensywności obu przeglądów dla których nastąpi maksymalizacja wskaźnika gotowości.

Z przedstawionej metody optymalizacji procesu eksploatacji elektronicznego systemu bezpieczeństwa z uwzględnieniem przeglądów okresowych wynika kryterium niezbędne do jego oceny. Jest ono związane ze wskaźnikiem gotowości systemu, którego wartość powinna być maksymalna przy założonych warunkach początkowych:

- intensywności uszkodzeń λ ,
- intensywności napraw μ ,
- intensywności realizacji przeglądu I rodzaju μ_1 ,
- intensywności realizacji przeglądu II rodzaju μ_2 ,
- współczynnika nakładów finansowych C .

Dla przedstawionej metody funkcja kryterium będzie miała następującą postać:

$$K_g(\lambda_1, \lambda_2, k_1, k_2) = \frac{(\lambda + k_1 \cdot \lambda_1 \cdot C + k_2 \cdot \lambda_2 \cdot C) \cdot \mu \cdot \mu_1 \cdot \mu_2}{(\lambda + k_1 \cdot \lambda_1 \cdot C + k_2 \cdot \lambda_2 \cdot C) \cdot \mu \cdot \mu_1 \cdot \mu_2 + \lambda^2 \cdot \mu_1 \cdot \mu_2 + (k_1 \cdot \lambda_1 \cdot C)^2 \cdot \mu \cdot \mu_2 + (k_2 \cdot \lambda_2 \cdot C)^2 \cdot \mu \cdot \mu_1} \quad (19)$$

Poszukujemy wartości liczbowych:

- intensywności przeglądu I rodzaju λ_1 ,
- intensywności przeglądu II rodzaju λ_2 ,
- współczynnika przeglądu I rodzaju k_1 ,
- współczynnika przeglądu II rodzaju k_2 ,

dla których nieliniowa funkcja kryterium przyjmie wartość maksymalną:

$$\max_{\{(\lambda_1, \lambda_2, k_1, k_2)\}} K_g(\lambda_1, \lambda_2, k_1, k_2)$$

przy ograniczeniach:

$$k_1 + k_2 = 1$$

$$\lambda_1 \in \langle 0, 1 \rangle$$

$$\lambda_2 \in \langle 0, 1 \rangle$$

$$k_1 \in \langle 0, 1 \rangle$$

$$k_2 \in \langle 0, 1 \rangle$$

C. Przebieg ćwiczenia

Wykorzystując program „Wspomaganie Decyzji Niezawodnościowo- Eksploatacyjnych Transportowych Systemów Nadzoru” określić:

- wpływ średniego czasu naprawy na wskaźnik gotowości systemu,
- wpływ średniego czasu realizacji przeglądu I rodzaju na maksymalną wartość wskaźnika gotowości systemu,
- wpływ średniego czasu realizacji przeglądu II rodzaju na maksymalną wartość wskaźnika gotowości systemu,

- wpływ nakładów finansowych na maksymalną wartość wskaźnika gotowości systemu z uwzględnieniem nakładów finansowych,
- wpływ średniego czasu realizacji przeglądów I i II rodzaju na optymalne intensywności obu przeglądów przy założeniu współczynnik nakładów finansowych na poziomie 100%,
- wpływ średniego czasu realizacji przeglądów I i II rodzaju na optymalne intensywności obu przeglądów przy założeniu współczynnik nakładów finansowych na poziomie mniejszym niż 100%.

UWAGA

Wartości wejściowe do programu „Wspomaganie Decyzji Niezawodnościowo-Eksploatacyjnych Transportowych Systemów Nadzoru” poda prowadzący na początku zajęć laboratoryjnych.

D. Literatura

1. Instrukcje serwisowe systemów: DSC, GALAXY, RANKOR, SATEL, SIEMENS.
2. Jaźwiński J., Ważyńska-Fiok K.: Bezpieczeństwo systemów. PWN, Warszawa 1993.
3. Rosiński A.: Metoda wyboru strategii eksploatacji w transportowych systemach nadzoru – rozprawa doktorska. Politechnika Warszawska Wydział Transportu, Warszawa 2006.
4. Ważyńska-Fiok K., Jaźwiński J.: Niezawodność systemów technicznych. PWN, Warszawa 1990.